

Finančníctví – rozmach na konci XX. století

Paul H. Dembinski
ředitel - Observatoire de la Finance
Profesor – Univerzita ve Fribourgu

1

1. Definice

2

Finančníctví se skládá ze dvou částí:

- Více nebo méně převoditelné cenné papíry (smlouva nebo vlastnické právo);
- Metoda zhodnocování (trh nebo důvěra), díky níž jsou cenné papíry více nebo méně likvidní.

3

Měnová instituce spočívá na:

- Existenci dokonale převoditelného a zneužitelného znaku « kupní síly »;
- Společenství, které honoruje tento znak jako odměnu za veškerou svou produkci.

4

Finančnictví je tedy prodloužením měny:

- Měna umožňuje provádět okamžité transakce, znamená tedy jistotu; finančnictví znamená dobu, tedy vztah a nejistotu ;
- Měna předpokládá důvěru ve veřejnou instituci (centrální banka), finančnictví v « soukromou osobu » vystavovatele.

5

Finančnictví je činnost par excellence :

- Zprostředkování mezi dvěma nosiči hodnoty;
- Předpokládající důvěru mezi stranami (záruky nebo právo);
- « odvozená » vzhledem ke skutečnosti – přefiltrování skutečnosti;
- spočívající ve zpracování nabídky cenných papírů, v organizaci příslušných transakcí, což vyžaduje stanovení ceny na základě ohodnocení rizika.

6

Rozsah finančnictví závisí na podmínkách nabídky a poptávky po cenných papírech:

- předpokládá účastníky, kteří mají střednědobá likvidní aktiva; Doplnující informace a příklady
- tradičně vyhrazené úzkému okruhu profesionálů;
- do 70. let bylo finančnictví velmi omezené a výhradně národní.

7

V 60. letech se finančnictví stalo mezinárodnější:

- nové technologické perspektivy:
 - ◆ pokles poplatků za telekomunikační služby;
 - ◆ vytvoření speciálních toků (SWIFT - 1973).
- Nové politické možnosti:
 - ◆ Liberalizace směnných transakcí;
 - ◆ Mezinárodní dohody, ale také právní vakuum.
- Nové ekonomické akce:
 - ◆ Začátek rozšiřování mezinárodních koncernů;
 - ◆ Soukromé banky otvírají filiálky v zahraničí.
- Role centrálních bank se snižuje:
 - ◆ Založením soukromého trhu se zlatem v roce 1968;
 - ◆ euro-dolar začínají strašit měnové úřady;
 - ◆ soukromý kapitál přistupuje k arbitrážím na úkor centrálních bank omezených pevnými sazbami.

8

15. srpna 1971 odděluje Nixon dolar od zlata a nechává mu pohyblivý kurs:

- překvapení a zmatek, i když se vědělo, že \$ a USA byly pod dvojím tlakem:
 - ◆ situace: způsob rozdělení nákladů na válku ve Vietnamu pomocí obrovského obchodního deficitu;
 - ◆ struktura: nové prostory pro finančnictví.

9

Zlom s trvalými následky:

- Systém pevných sazeb je vratký, je « u konce s dechem»:
 - ◆ instituce Brettona Woodse jsou v nejisté situaci, zatímco institucionální vakuum trvá dodnes
 - ◆ evropská řešení: nejdřív Evropský měnový systém a pak euro.
- Nový poměr sil ve světě:
 - ◆ Národní měny se stávají finančním majetkem jako každý jiný;
 - ◆ Fúze mezi měnou a financemi je nabílední;
 - ◆ Konfrontace měnových politik (veřejných a národních) « států » a soukromých finančních « trhů » (soukromé a mezinárodní)
 - ◆ Měnová politika ztrácí na významu ve prospěch bedlivého bankovního dozoru (Basilejská dohoda).

10

2. Uspořádání

11

Co říkají čísla ? - Finanční se velmi těžko měří, protože mají mnoho forem : Několik úhlů :

- Podle hodnoty finančního majetku: je tak různorodý, jako může být « movitý majetek » - a jejich způsobu spojování – problém různého počítání, fiktivní hodnoty atd.
- Podle objemu transakcí: pouze malá část se odehrává na organizovaných trzích;
- Podle přidané hodnoty vytvořené operacemi: od 3 do 7% HNP v zemích Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.

12

V průběhu « euforických let » (1970-2002):

- Tzv. skutečná ekonomika (HNP, obchod): faktor 4 až 6;
- Finanční objemy: faktor 10 a více:
 - ◆ Směnné transakce: faktor 20 za dvacet let
 - ◆ vedlejší nástroje: faktor 60 za 15 let, atd.

13

Světové burzy v % regionálního HNP

14

Hodnota světových dluhopisů v oběhu (PM = 30.000 miliard)

15

Fiktivní hodnota některých vedlejších produktů

16

DENNÍ hodnota směnných transakcí

17

Rekapitulace (2001):

- 35 000 miliard: hodnota akcií
- 35 000 miliard: hodnota dluhopisů v oběhu
- 60 000 miliard: fiktivní hodnota vedlejších produktů
- 300 000 miliard: směnné transakce

18

tedy plus 500 000 miliard finančních transakcí za rok:

- 15 krát světový produkt
- 20 krát produkt zemí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj;
- 40 až 50krát produkt rozvojových zemí

19

**A to je pouze nejviditelnější
část ledovce finančnictví**

20

3. Současné cíle

21

Rozšíření finančnictví, usnadněné technologií a politikou, je také odrazem nebo průvodním jevem hlubšího vývoje mentalit a hodnot:

22

FINANČNICTVÍ :

- nové know-how z oblasti tajemna a alchymie: « vydělávání peněz penězi » (jiných) bylo vždy přitažlivé;

23

50. léta:

- průnik vědy v různých formách: v 50. letech – nové interpretace lidové moudrosti « nevsázet všechno na jednu kartu »;

24

Svět *homo financierius*:

- « rizika a výnosy »;
- Hesla světa financí « Zvládání a řízení rizik » a (pomíjivé) produkty jsou « zástěrka »;
- Finanční produkty : od masových po produkty « šité na míru », pyramidy a nekonečné kombinace aktiv;

25

Spekulace (špatně definovaná):

početná a rozumná činnost se stala masovou hazardní hrou povzbuzovanou informacemi z « doslechu » a často tendenčními informacemi.

26

Tento rozvoj vytváří iluzi « společnosti bez rizika » nebo dokonce « bezpečnostní utopie ».

- Bezpečnost a pojištění úsporou a vlastnictvím
- Bezpečnost finanční kapitalizací.

27

Bezpečnostní utopie existuje v našich představách

- řídí naše kroky a naše individuální i kolektivní volby.
- Naše společnosti vložily své naděje do aktiv, nikoliv aktiv budoucích generací, ale finančních aktiv: očekávají z nich dividendy.
- Výsledek: « pofinančnění » mentalit

28

Paradox současného světa:

29

Na severu: stárnoucí populace, která vsadila vše na budoucí výnosy kapitálu:

- « pofinančnění » nových dimenzí společenského života určením vlastnických práv (průmyslové vlastnictví);
- hodně velké podniky těží ze zvyšování produktivity (výnosů) v celém světě, aby odměňovaly vlastníka finančního kapitálu ze severu

30

Na jihu: uštvané a hladové obyvatelstvo toužící po okamžitém přežití:

- Pojem vlastnických práv není obsažen;
- Naléhavost : potřeba krátkodobých finančních prostředků a práce.

31

**Existuje tedy vzájemná
propojenost, ale také napětí.**

**Dvě možné alternativy v tomto
stadiu:
konfrontace severu s úpadkem
jihu
nebo spolupráce na základě
uznané doplňkovosti.**

32

Podmínky stavu « win-win »:

- Organizovat spolupráci mezi kapitálem a prací na světové i místní úrovni tak, aby byla uspokojivá pro všechny;
- Zavést model více založený na vyrovnávací spravedlnosti než na iluzorní « rovnováze » a striktní dodržování práva na odměnu spojenou s vlastnictvím;
- Neexistence rozměru « daru » sterilizuje výměny.
- Vrátit se k dalším vektorům bezpečnosti: rodina, příbuzní, kultivovaná samostatnost;

33

K tomu budou samozřejmě zapotřebí instituce a zákony, ale dnes, v počáteční fázi, potřebujeme zejména nápady, příklady chování a svědectví.

**Týká se to nás všech a všichni jsme spoluodpovědní :
finančnictví není jen záležitost
« těch druhých ».**

34

Shrnutí:

« třicet euforických let »

35

Dnešní úkol:

vrátit finančnictví na místo, které by mu mělo náležet, vedle morálních hodnot a projektů naší civilizace, které mají spočívat na « lidské důstojnosti ».

36

**Jinak bychom podstupovali
vážná rizika**
